

लोक आयुक्त व उप लोक आयुक्त यांच्या
विशेष अहवालावरील कार्यवाहीबाबत.

महाराष्ट्र शासन
सामान्य प्रशासन विभाग
शासन परिपत्रक क्रमांक:- एलपीएल १०१७/प्र.क्र.१७/पंधरा
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक:- ३० ऑक्टोबर, २०१७.

वाचा:- १. शासन परिपत्रक, सा.प्र.वि. क्र. एलपीएल १०००/प्र.क्र.१११/२०००/१५,
दि.०८ मार्च, २००१.
२. शासन परिपत्रक, सा.प्र.वि. क्र. एलपीएल १००४/प्र.क्र.६०/२००४/१५,
दि.२८ सप्टेंबर, २००४.

शासन परिपत्रक

प्रस्तावना:-

महाराष्ट्र लोक आयुक्त व उप लोक आयुक्त अधिनियम १९७१ च्या कलम १२(५) नुसार मा. लोक आयुक्त/उप लोक आयुक्त यांनी मा. राज्यपाल महोदयांना सादर केलेल्या विशेष अहवालावरील कार्यपद्धती उपरोक्त संदर्भीय दि.०८ मार्च, २००१ रोजीच्या परिपत्रकातील परिच्छेद ४ मध्ये पुढीलप्रमाणे विहित करण्यात आली आहे:-

मा. लोक आयुक्त / उप लोक आयुक्त हे महाराष्ट्र लोक आयुक्त व उप लोक आयुक्त अधिनियम, १९७१ च्या कलम १२(५) नुसार मा. राज्यपाल यांना विशेष अहवाल सादर करतात. मा. राज्यपाल सदर विशेष अहवाल मा. मुख्यमंत्री यांचेकडे पाठवितात. मा. मुख्यमंत्री यांचेकडून मा. राज्यपाल यांना अहवालाची पोच दिल्यानंतर विशेष अहवाल मुख्यमंत्री कार्यालयाकडून सामान्य प्रशासन विभागाकडे पाठविले जातात. सामान्य प्रशासन विभागाकडून विशेष अहवालाची प्रत त्यावरील स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापन प्राप्त करून घेण्याकरिता संबंधीत मंत्रालयीन विभागाकडे पाठविण्यात येते. संबंधीत विभागाने स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापनास प्रभारी मंत्री महोदयांची मान्यता घेऊन ते सामान्य प्रशासन विभागाकडे पाठविणे आवश्यक असते. विभागाने पाठविलेले स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापन सामान्य प्रशासन विभागाकडून मा. मुख्यमंत्री यांच्या मान्यतेसाठी सादर करण्यात येते व मा. मुख्यमंत्र्यांची मान्यता मिळाल्यानंतर सदर विशेष अहवाल व त्यावरील स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापनाच्या प्रती मुद्रित करून घेऊन त्या विधानमंडळाच्या अधिवेशनात दोन्ही सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात येतात.

२. तसेच संदर्भीय परिपत्रक दि.२८ सप्टेंबर, २००४ च्या परिच्छेद ५ मध्ये मंत्रालयीन विभागांकडून स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापने प्राप्त झाल्यानंतर (ती प्रभारी मंत्री महोदयांच्या मान्यतेने तयार करण्यात आलेली असल्याने) त्यांची सामान्य प्रशासन विभागात पुन्हा छाननी न करता त्यांचे मुद्रण करून घेऊन ती विधानमंडळाला सादर करण्यात येतील. त्यामुळे, परिपूर्ण स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापने (मराठी व इंग्रजी)

विहित कालावधीत या विभागाकडे पाठविण्याची संपूर्ण जबाबदारी संबंधित विभागाची राहिल.तसेच, विशेष अहवालावर सभागृहात चर्चा उपस्थित झाल्यास त्याला उत्तर देण्याची संपूर्ण जबाबदारी संबंधित विभागाची राहिल, असेही स्पष्ट करण्यात आले आहे.

३. महाराष्ट्र शासन कार्यनियमावलीतील नियम १०(१) नुसार प्रत्येक विभागाचे प्रभारी मंत्री हे त्या विभागाचे काम निकालात काढण्यासाठी प्रथमतः जबाबदार असतील अशी तरतूद आहे. त्यामुळे संबंधित मंत्रालयीन प्रशासकीय विभागाकडून प्राप्त स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापनास त्या विभागाच्या प्रभारी मंत्री महोदयांची मान्यता घेण्यात येत असल्याने, सदर स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापनासह विशेष अहवाल मुद्रणाकरीता पाठविण्याकरीता, सामान्य प्रशासन विभागाकडून मा. मुख्यमंत्री महोदयांची मान्यता घेण्याची आवश्यकता नसल्यामुळे सदर विशेष अहवालांवर करावयाच्या कार्यवाहीत बदल करण्यात येत असून संदर्भीय दि.०८ मार्च, २००१ रोजीच्या परिपत्रकाच्या परिच्छेद ४ ऐवजी आता पुढीलप्रमाणे कार्यपध्दती विहित करण्यात येत आहे.

शासन परिपत्रक :-

लोक आयुक्त / उप लोक आयुक्त हे त्यांच्याकडे प्राप्त होणाऱ्या तक्रारीं संदर्भात अन्वेषण करून सक्षम प्राधिकाऱ्याकडे महाराष्ट्र लोक आयुक्त व उप लोक आयुक्त अधिनियम, १९७१ च्या कलम १२(१) व १२(३) नुसार शिफारस अहवाल पाठवितात. या शिफारशींवर सक्षम प्राधिकाऱ्यांनी पाठविलेल्या अनुपालन अहवालावरून लोक आयुक्त / उप लोक आयुक्त यांचे समाधान न झाल्यास किंवा सक्षम प्राधिकाऱ्याने अनुपालन अहवाल विहित मुदतीत लोक आयुक्त / उप लोक आयुक्त यांना न पाठविल्यास लोक आयुक्त / उप लोक आयुक्त हे महाराष्ट्र लोक आयुक्त व उप लोक आयुक्त अधिनियम, १९७१ च्या कलम १२(५) नुसार मा. राज्यपाल यांना विशेष अहवाल सादर करतात. मा. राज्यपाल सदर विशेष अहवाल मा. मुख्यमंत्री यांचेकडे पाठवितात. मा. मुख्यमंत्री यांचेकडून मा. राज्यपाल यांना अहवालाची पोच दिल्यानंतर विशेष अहवाल मुख्यमंत्री कार्यालयाकडून सामान्य प्रशासन विभागाकडे पाठविले जातात. सामान्य प्रशासन विभागाकडून विशेष अहवालाची प्रत त्यावरील स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापन प्राप्त करून घेण्याकरिता संबंधित मंत्रालयीन विभागाकडे पाठविण्यात येते. संबंधित प्रशासकीय विभागाकडून विशेष अहवालावरील स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापन (मराठी व इंग्रजी) सामान्य प्रशासन विभागाकडे प्रभारी मंत्री महोदयांच्या मान्यतेने प्राप्त झाल्यानंतर, सदर ज्ञापन अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव (सेवा), सामान्य प्रशासन विभाग यांच्यामार्फत छपाईकरिता शासकीय मुद्रणालयाकडे पाठविण्यात येईल. त्यानुसार आगामी अधिवेशन सुरु होण्यापूर्वी शासकीय मुद्रणालयाकडून जेवढे विशेष अहवाल व त्यावरील स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापने छापून प्राप्त होतील तेवढ्यांचा मा. अध्यक्ष व मा. सभापती यांना पाठवावयाच्या प्रारूप पत्रात समावेश करण्यात येऊन त्याचे प्रारूप मा. मुख्यमंत्री महोदयांना

एकत्रितरित्या सादर करण्यात येऊन त्यांच्या मान्यतेने सदर अहवाल विधानमंडळाच्या पटलावर सादर करण्यात येतील.

४. काही वेळा असेही निदर्शनास आले आहे की, विशेष अहवाल सामान्य प्रशासन विभागास प्राप्त न होता संबंधित प्रशासकीय विभागांकडे प्राप्त झाल्यास विभागाकडून हे विशेष अहवाल मा. मुख्यमंत्री यांच्या मान्यतेसाठी पाठविले जातात. विशेष अहवालावरील कार्यपद्धतीबाबत यापूर्वी सूचना देऊनही असे प्रसंग घडतात. तरी प्रशासकीय विभागांनी त्याच्याकडे थेट प्राप्त होणाऱ्या विशेष अहवालावरील स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापनास (मराठी व इंग्रजी) प्रभारी मंत्री महोदयांची मान्यता घेऊन ते विशेष अहवालाच्या प्रतीसहित **सामान्य प्रशासन विभागाकडे** पाठवावेत. ही कार्यवाही ज्याप्रमाणे विधीमंडळाच्या कामकाजाला प्राथम्य दिले जाते त्याप्रमाणे करण्यात यावी, जेणेकरून सदर विशेष अहवाल विधीमंडळाच्या सभागृहापुढे सादर करण्यास विलंब होणार नाही.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संगणक संकेतांक २०१७१०३११२४५४२४३०७ असा आहे. हे शासन परिपत्रक डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकीत करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(भ. सं. वानखेडे)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

- १) मा. राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन मुंबई,
- २) मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
- ३) शासनाचे मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
- ४) शासनाचे सर्व अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव / सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ५) प्रबंधक, लोक आयुक्त व उप लोक आयुक्त यांचे कार्यालय,(पत्राने)
- ६) सर्व मंत्रालयीन विभाग,
- ७) सर्व मंत्रालयीन विभागाच्या नियंत्रणाखालील सर्व विभाग प्रमुख / प्रादेशिक विभाग प्रमुख/ कार्यालय प्रमुख/प्राधिकरणे (मंत्रालयीन विभागामार्फत)
- ८) निवड नस्ती.